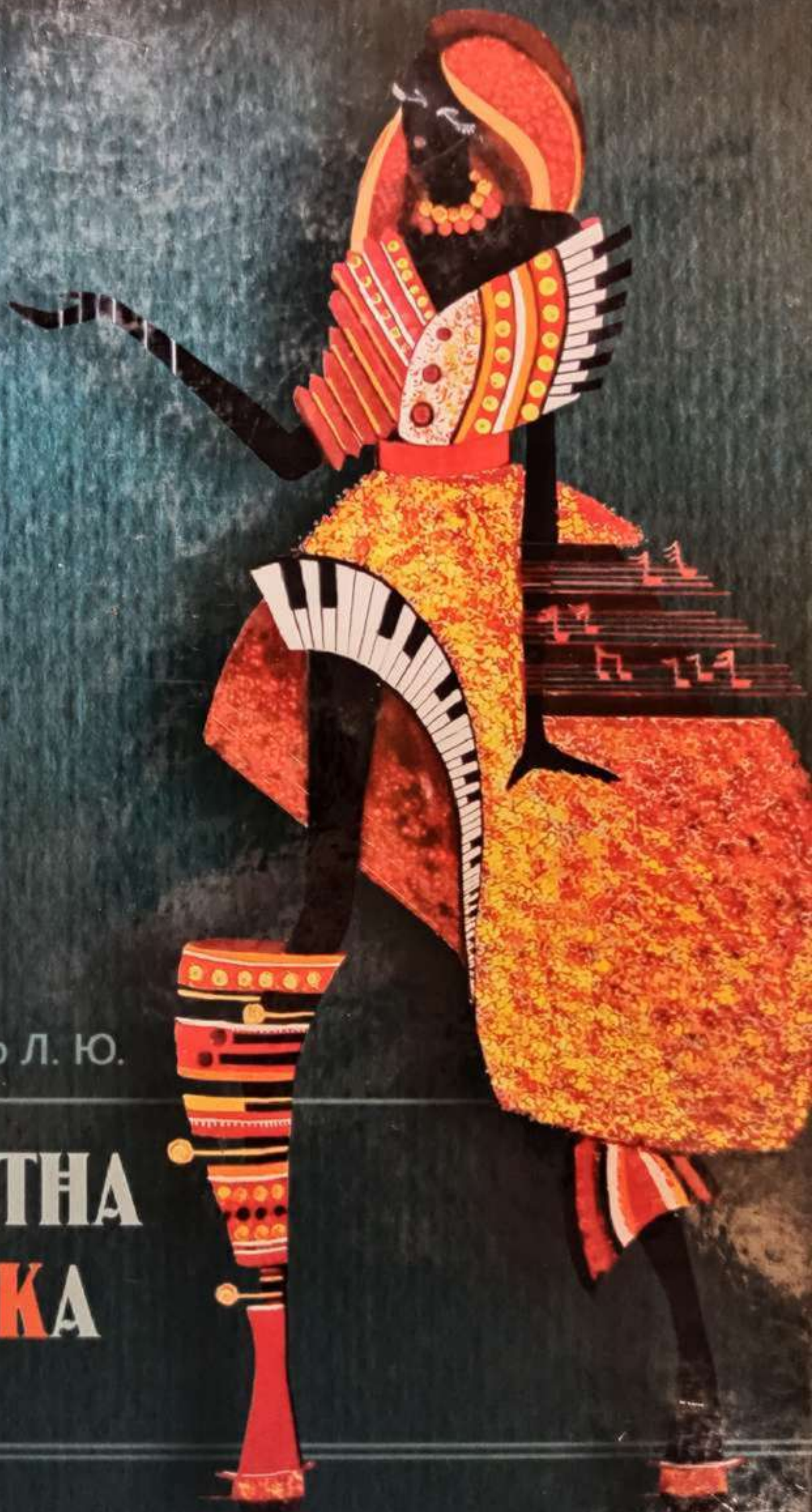

Бович-Углер Л. Ю.

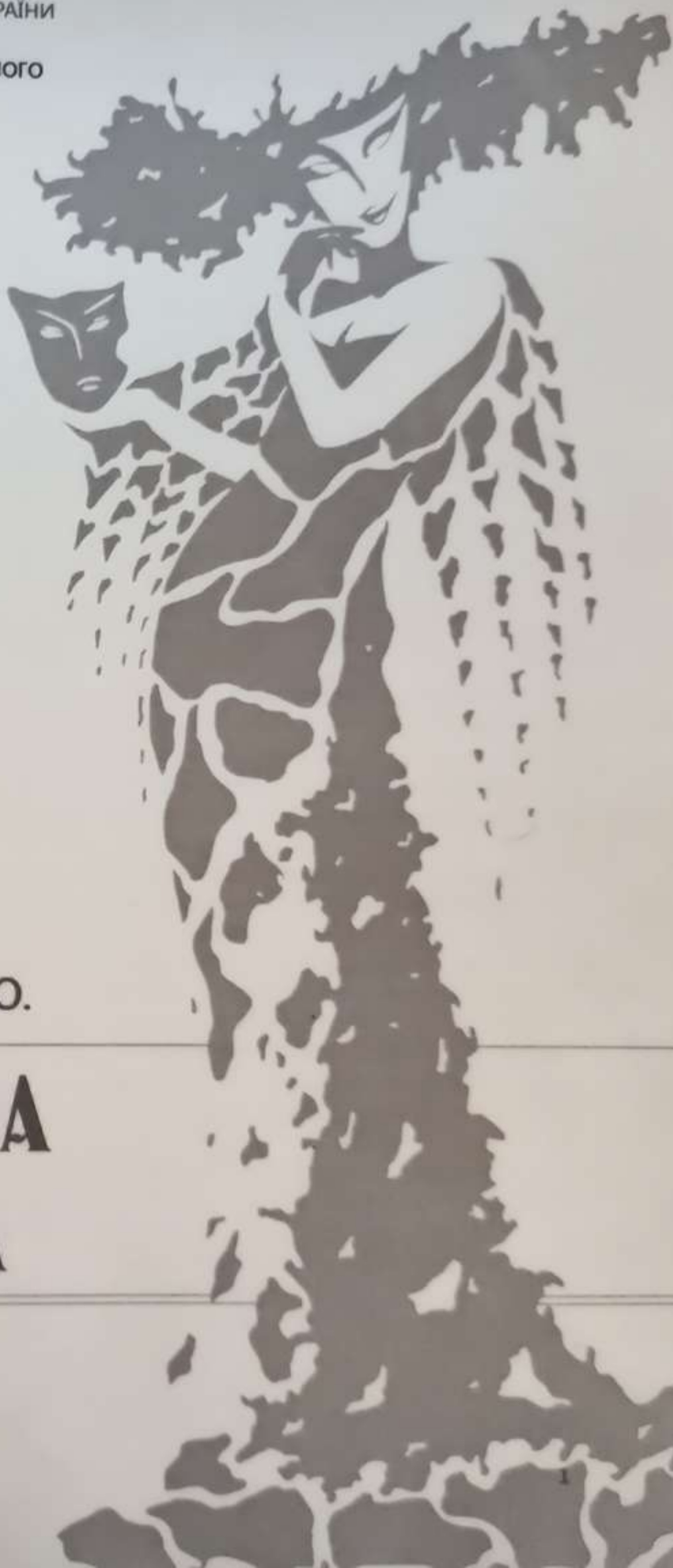
**ПРОЕКТНА
ГРАФІКА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КОСІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОГО
ТА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА
ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ

КАФЕДРА ДИЗАЙНУ
ВІДДІЛ ДИЗАЙНУ КОСТЮМА

Бович-Углер Л. Ю.

ПРОЕКТНА ГРАФІКА

КОСІВ-2017

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Мета та завдання навчальної дисципліни	5
Розділ 1 Графіка як вид мистецтва	7
1.1. Загальні відомості графіки та її історія розвитку	7
1.2. Види сучасної проектної графіки	8
Розділ 2 Основи чорно-білої графіки	9
2.1. Основні виражальні засоби проектної графіки	9
2.2. Графічна фактура	11
2.3. Стилізація портрета в графіці	16
Розділ 3 Художній образ у проектній графіці	24
3.1. Вираження художнього образу в мистецькому творі	24
3.2. Художньо-образне рішення фігури в графіці	25
Розділ 4 Особливості кольорової графіки ...	42
4.1. Гармонійне співвідношення кольорів у проектній графіці	42
4.2. Мішані техніки акварелі	44
4.3. Графічні техніки гуаші	54
Розділ 5 Графічні техніки прикладного характеру	64
5.1. Властивості монотипії	64
5.2. Графічні засоби колажу	66
5.3. Особливості енкаустики	72
Розділ 6 Графіка, реклама, мода як необхідність сучасного світу	80
6.1. Ознаки рекламної графіки	80
6.2. Плакат та його види	81
6.3. Багатофігурна композиція в плакатній графіці	83
Список використаних джерел	93
Список рекомендованої літератури	93
Термінологічний словник	94

Роль фактури в системі народного костюма

Важливою складовою художньої системи народного костюма становить матеріал. Властивості матеріалу, його пластика, фактура, малюнок, тонально-колеристичне вирішення є визначальними у виборі покрою, оздоблення та призначення костюма. Традиції використання природних матеріалів з усіма їх фактурними властивостями – одна з естетичних норм народного мистецтва. Виковим є досвід «відчувати матеріал», вміння використовувати його фізичні, технологічні, естетичні можливості та поєднувати різноманітні матеріали між собою. Вивчення різних видів сировини, способів ткання, відбілювання та фарбування домашніх тканин допомогли осмислити значення фактури, колориту та рисунку тканини як засобів художньої виразності, які, у свою чергу, визначають структуру і декоративне вирішення костюмного ансамблю. Характер матеріалу, його фізичні властивості обумовлюють структуру форми, а зовнішній вираз структури матеріалу – фактури – визначають естетичну виразність матеріалу як такого і форми в цілому [3].

Питання для самоконтролю

1. Визначення чорно-білої графіки
2. Основні виражальні засоби проектної графіки
3. Властивості лінії та її види.
4. Основні методи застосування ліній в графіці.
5. Роль штриха та штриховки в графічному зображенні.
6. Види плям та особливості їх фронтального вираження.
7. Засоби поєднання ліній та плями на площині.
8. Визначення терміну «графічна фактура»
9. Види фактур.
10. Значення фактури в народному костюмі.

Практичні завдання

1. Виконати ряд графічних фактур на площині засобом поєднання різноманітних ліній (рис. 2.2.1.; рис. 2.2.2.).

Матеріали: туш, перо. Ф. А4.

2. Створити серію графічних фактур методом синтезу аморфних та геометричних плям (рис. 2.2.3.).

Матеріали: туш, перо, пензель. Ф. А4.

3. З допомогою комбінації плям та ліній передати тональні градації фактур. Виконати ряд тренувальних практичних вправ (рис. 2.2.4.).

Матеріали: туш, перо, пензель, рапідограф. Ф. А4.

Рис. 2.2.1. Графічні фактури на площині засобом поєднання різноманітних ліній

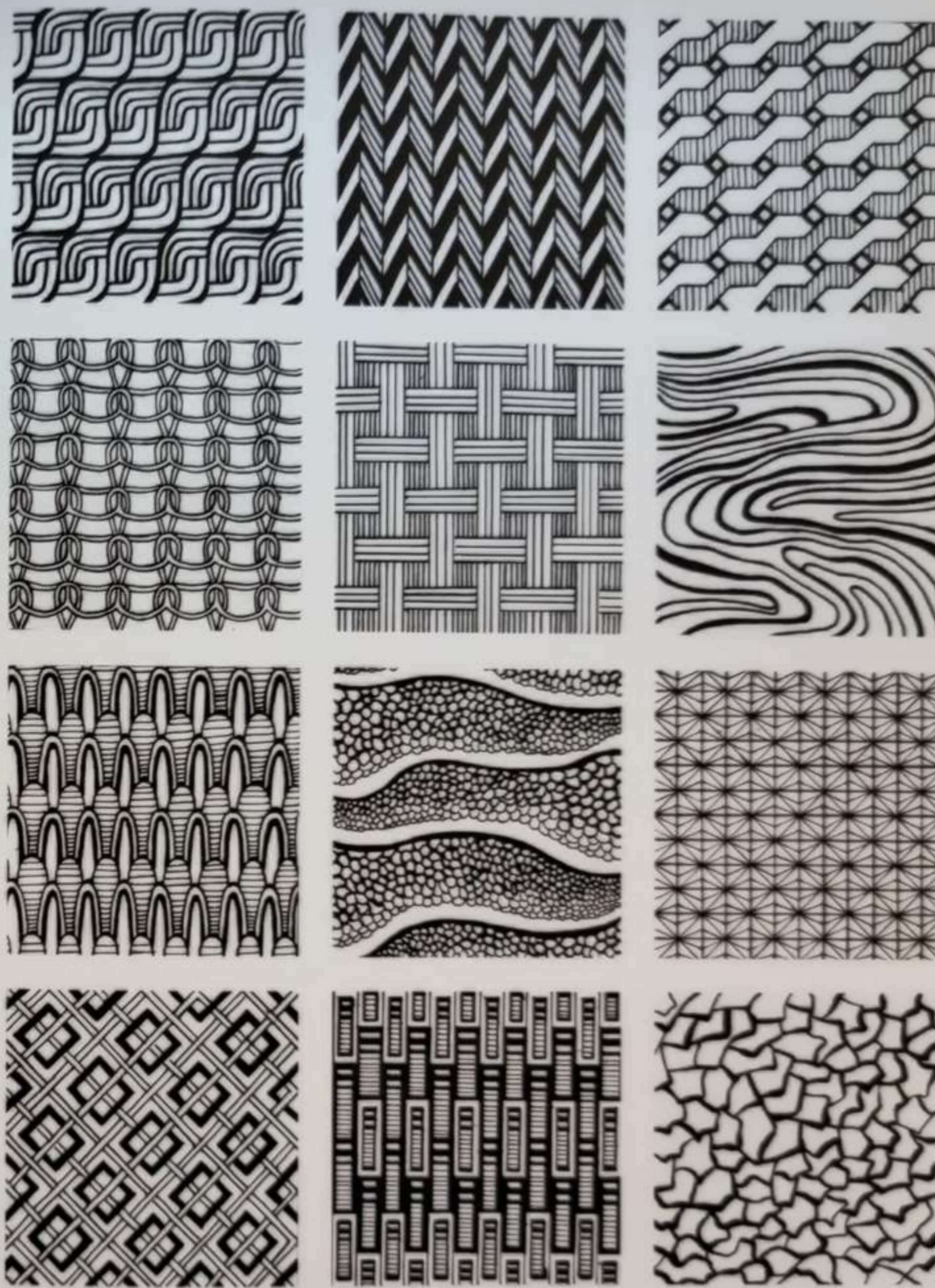

Рис. 2.2.2. Графічні фактури на площині засобом поєднання різноманітних ліній

а)

б)

в)

г)

Рис. 3.2.8. Стилізація фігури засобами плями за мотивами архітектури. Робота студентки II к. Петрук І.

Рис. 3.2.7. Стилізація фігури засобами плями за мотивами архітектури. Роботи студентів II к.: а) Грицив П.; б) Сваричевської Н.; в) Шаперт М.; г) Людкевич М.-В.

важливим компонентом виступає клей ПВА або силіконовий, який застосовують у графіці різними способами. Таке рішення передбачає індивідуальний новаторський підхід до процесу виконання малюнка. Можна спершу покривати папір фарбою і ще на вологу площину наносити клей за допомогою пензля, а можна навпаки, використовувати спочатку клей, а тоді – акварельні заливки. В іншому випадку фарби змішують з клеєм на палітрі, які на роботі використовуються у вигляді суміші. Ця техніка має широкі можливості щодо створення особливих фактур та яскравих візуальних ефектів. Характерною ознакою її є глянцева блискуча поверхня.

– Акварельні відбитки різними матеріалами. При звичайному графічному рішенні можна використовувати відбитки різними матеріалами. Для цього потрібно взяти, наприклад, листок, пофарбувати його та зробити відбиток на папері. Можна використовувати пір'я, яке покривається фарбою і легкими рухами руки ним робляться розводи на заданій площині. В цьому випадку можна використовувати декілька кольорів. Для такого виду акварельного тампування застосовують різні підручні матеріали, які мають яскраво виражену текстуру. Використовують також зім'яту харчову плівку та папір. На ще вологу, покриту фарбою поверхню паперу накладається поліетиленова харчова плівка, яку мнуть і не забирають її до повного висихання. Після цього плівку знімають, а на поверхні залишається оригінальна цікава текстура. Усі одержані фактури в графічному творі можна допрацьовувати пензлем, олівцями чи тушшю за допомогою пера.

– Акварельна монотипія. Монотипію акварельними фарбами здійснюють різними методами, але важливою ознакою для всіх її видів є глянцева поверхня паперу, на якому виконується ця техніка. Одним із способів монотипії є симетричне зображення на мелованому папері, який згинають рівно навпіл. На одній половинці паперу виконують довільний малюнок аквареллю і швидко складають лист відповідно згину так, щоб зображення опинилося в середині. Після розгортання паперу, внаслідок відбиття, отримуємо оригінальну симетричну композицію. Акварельну монотипію, в основному, виконують за допомогою скла, на яке

наносять фарби, розведені мильною водою. Фарби, з використанням мила, досить швидко сохнуть, тому кольорові плями не перетинаються на склі. Варто мати на увазі, що мазки, нанесені останніми, відбиваються першими. Приступаючи до друку, на скло прикладають попередньо змочений вологий папір. Зверху нього кладуть сухий папір і за допомогою валика притискають по всій площині аркуша. Його відбиток обережно знімають і висушують у горизонтальному положенні. Щоб отримати оригінальне зображення з розтяжками існує ще один схожий засіб: на скло наносять акварель «по мокрому» без використання мила; глянцева поверхня паперу прикладають на достатньо вологу фарбу; потім його легко прокручують або протягують по склі. Отриманий відбиток може виступати як самостійним твором, так і початковою стадією в дизайнерському проектуванні.

Використання мішаних технік акварелі розвиває уяву, дає можливість самому обирати тему роботи, спосіб зображення, матеріал. Отримані знання можуть стати основою імпровізації в майбутній діяльності дизайнера, зокрема сформують його пізнавальні інтереси.

Питання для самоконтролю

1. Визначення поняття «акварель».
2. Історичні аспекти розвитку акварелі.
3. Застосування додаткових матеріалів у проектній графіці.
4. Технічні засоби виконання мішаних технік акварелі.

Практичні завдання

1. Виконати ряд графічних фактур технічними засобами акварелі в поєднанні з додатковими матеріалами (рис. 4.2.1).
Матеріали: акварель та різні додаткові матеріали за вибором студента. Ф. А2.
2. Відобразити художній образ стилізованої фігури з використанням мішаних технік акварелі. Поліхромне рішення завдання.
Матеріали: акварель, туш, віск, клей ПВА, кольорові олівці, сіль, мило тощо.
Ф. А2 (рис. 4.2.2.; рис. 4.2.3. (а-г); рис. 4.2.4., рис. 4.2.5.; рис. 4.2.6.; рис. 4.2.7.).

Рис. 4.2.1. Графічні фактури засобами мішаних технік акварелі

Рис. 4.2.6. Образне рішення фігури засобами мішаних технік акварелі. Робота студентки III к. Гейди К.

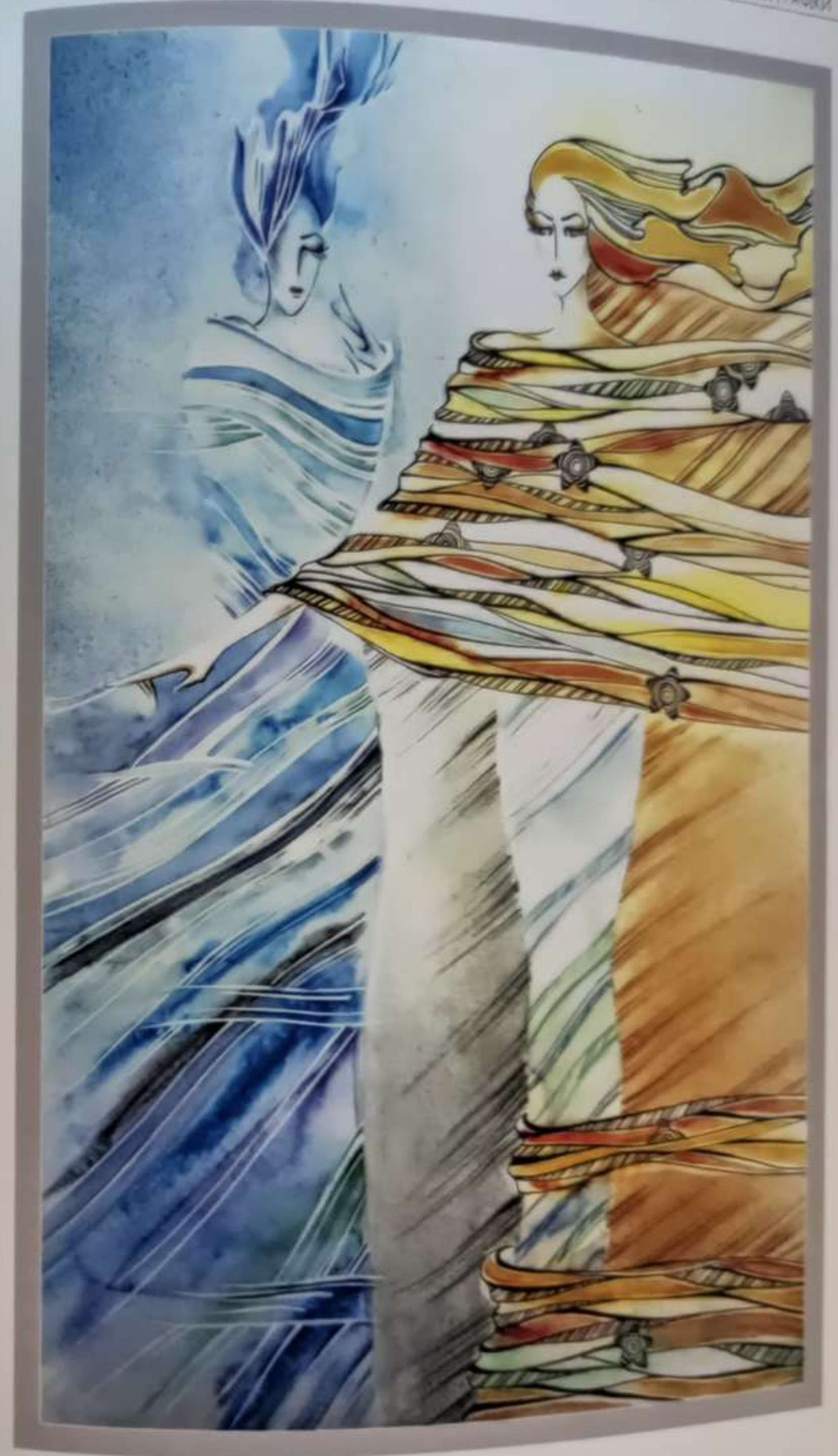

Рис. 4.2.7. Образне рішення фігури засобами мішаних технік акварелі «Стрима». Робота студентки III к. Герейдук Н.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пантус Н. М. Проектна графіка. Сучасні підходи до формування художньо-графічних умінь майбутніх дизайнерів // Вісник «Дизайн, дизайн-освіта». – Харків, № 15, 2012. С. 19 – 21.
2. Хоменко М. О. Традиційні і нові виражальні засоби й види графіки промислового дизайнера // Культурологія. – Київ, 2011. С. 134-139.
3. Комесанья П. Рисуем акварелью. Полный курс пер. с исп. В. Гривиной / П. Комесанья. – Харьков: Клуб Семейного Досуга, 2012. – 160 с.
4. Прикладна графіка та нетрадиційні техніки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.Pedahohikam.net
5. Вікіпедія // Монотипія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uk.wikipedia.org>
6. Вікіпедія // Фрактал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
7. Енциклопедія сучасної України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: esu.com.ua/search-articles.php
8. Техніка та технології. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukroporadi.ru>
9. Енкаустика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bibliography.com.ua/slovarzhivopis/169
10. Історія виникнення та розвитку реклами. Реклама в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uadocs.exdat.com>
11. Шолохов А. В. Образно-художественные аспекты формирования визуального содержания в рекламной графике: автореф. дисс. канд. искусств. – М., 2011. – 28 с.
12. Кошеля В. Історичний розвиток рекламної графіки. Наукові конференції // Сучасність, наука, час. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: int-konf.org/konf 2013
13. Андрейканіч А. І. Плакат: його види та жанри // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку // Наукові записи Рівенського державного гуманітарного інституту. – Том 1. Випуск 19, 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua
14. Плакатна графіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document>
15. Андрейканіч А. І. Розвиток плакатної графіки в українському культурному просторі Галичини на початку ХХ ст. // Вісник ХДАДМ Дизайн – освіта

в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та євроінтеграції. Мистецтвознавчі та культурологічні аспекти дизайну. № 6, 2011. – с. 132-134 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vivisnik.org/pdf/v2011-06-36-andreykanich.pdf

16. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: підручник / М. Я. Куленко – К.: Кондор, 2006. – 492 с.

17. При укладанні посібника використані науково-методичні матеріали, навчальна та робоча програми нормативної дисципліни «Проектна графіка» розроблені Бович-Углер Л. Ю.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Комесанья П. Рисуем акварелью. Полный курс пер. с исп. В. Гривиной / П. Комесанья. – Харьков: Клуб Семейного Досуга, 2012. – 160 с.
2. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: підручник / М. Я. Куленко. – К.: Кондор, 2006. – 492 с.
3. Пармон Ф. М., Кондратенко Т. П. Рисунки и графика костюма / Ф. М. Пармон, Т. П. Кондратенко. – М.: Легпромбизнесдат, 1987. – 208 с.
4. Тканко З. О., Коровицький О. О. Моделирование костюма в Украине XX столетия: навчальний посібник [для студентів навчальних закладів мистецтва і легкої промисловості, художників мистецтвознавців] / – З. О. Тканко, О. О. Коровицький. – Львів: Брати Сиротинські І К, 2000. – 96 с.
5. Гусейнов Г. М. Композиция костюма: учебное пособие [для студентов высших учебных заведений] / Г. М. Гусейнов. – М.: Академия, 2004. – 432 с.
6. Ніколаєва Т. І. Тектонка формування костюма: навчальний посібник / Т. І. Ніколаєва. – К.: Арістей, 2008. – 340 с.
7. Шевченко В. Я. Композиція плаката: навчальний посібник / В. Я. Шевченко. – 2 вид. – К.: Колорит, 2007. – 133 с.
8. Українська графіка XIX – початку ХХ ст.: альбом / Авт.-упоряд. А. О. В'юнник. – К.: Мистецтво, 1994. – 328 с.
9. Даниленко В. Я. Дизайн: навчальний підручник / В. Я. Даниленко. – ХДАДМ, 2003. – 320 с.
10. Енциклопедія українознавства / гол. ред. В. Кубійович. – Париж-Нью-Йорк: Молоде життя, 1954 – 1989. – 2112 с.

Рис. 6.3.13. Поліптік, графічне рішення
Робота студентки IV к. Сусак І.

Акварель (фр. *aquarelle* – водяниста, італ. *acquarello*, лат. *aqua* – вода) – техніка живопису, що використовує спеціальні акварельні фарби, які, зазвичай, основані на рослинному клеї й розводяться водою, утворюючи рідину прозорого забарвлення.

Аплікація (фр. *application*, лат. *applicatio* – прикладання) – спосіб оздоблення зображення, яке полягає у накладанні, наклеюванні або нашиванні на яку-небудь основу шматочків кольорового паперу, тканини, ниток, шкіри тощо.

Асоціація (лат. *associatio*) – найбільш творчий метод проектування, який вимагає переосмислення нагромадженого матеріалу за джерелом творчості у створенні нового, більш яскравого і образного, з дуже тонким відчуттям першооснови.

Афіша (фр. *afficher* – оголошувати) – безпосередня передача повідомлення. Це рекламне або довідкове листове видання, що сповіщає про будь-який культурний захід.

Гармонія (гр. *harmonia* – відповідність, узгодженість, співзвучність) – естетична категорія, яка визначає цілісність, злиття, взаємодію всіх частин, елементів, форм, кольору тощо.

Гіпсографюра – вид графічного зображення, яке створюється за допомогою вирізаного малюнку на гіпсовій дощечці.

Гратографія – (гр. «грато» – подряпувати, подряпаний малюнок, «графо» – пишу) – це вид графічної техніки, в якому зображення отримують методом видряпування малюнку на паперовій поверхні, вкритій воском і тушшю.

Графіка (нім. *graphik*, гр. *graphikos* – написаний, малюнок, пишу) – вид прикладного мистецтва, побудований на основі рисунка, що характерний своїми індивідуальними зображальними засобами і виражальними можливостями.

Графічна фактура – спосіб заповнення поверхні різними графічними знаками.

Гравюра (фр. *gravure*) – вид графічного мистецтва, створення тиражованих зображень шляхом контрастного друку з рельєфних поверхонь або через трафарет. Кожен відбиток з друкарської форми вважається авторським твором.

Гуаш (фр. *gouache*, італ. *guazzo* – водяна фарба) – вид водорозчинних фарб.

Дизайн (англ. *design* – задум, ціль, намір) – це творчий метод, а також результат художньо-технічного проектування виробів як утилітарних, так і естетичних, орієнтованих на досягнення потреб людини.

Диптих (гр. *diptychos* – подвійний) – походить від грецького словосполучення, що дослівно перекладається як «складний вдвоє». У Давній Греції так спочатку називали вкрити воском дощечку, на якій писали, а в сучасному мистецтві – дві роботи, які об'єднані однією темою, ідеєю та дизайнерським рішенням.

Ескіз (фр. *esquisse*) – підготовчий попередній нарис, що фіксує задум художнього витвору чи окремої його частини в найхарактерніших рисах.

Естамп (фр. *estampe* – відбиток) – твір друкованої графіки (гравюра, офорт, літографія, шовкографія тощо), який створюється методом відбитка на папері, рідко на шовку та інших матеріалах.

Ідея (лат. *idea*) – основна думка художнього твору.

Ілюстрація (лат. *illustratio, illustro* – освітлюю, роз'яснюю) – зображення, яке наочно пояснює або доповнює будь-який друкований текст (карта, схема, репродукція), зокрема, тексти літературно-художніх творів.

Енкаустика (гр. *enkaustike, enkaio* – випалювання) – техніка живопису, в основі якої лежить використання воску.

Колаж (фр. *collage* – наклеювання) – технічний прийом у мистецтві, що полягає у наклеюванні на будь-яку основу різних матеріалів у вигляді абстрактної, асоціативної або сюжетної композиції.

Колорит (італ. *colorito*, лат. *color* – колір, фарба) – це система співвідношення кольорів, що формує певну єдність у композиції.

Композиція (лат. *compilatio* – складання, поєднання) – це мистецтво поєднання, організації різних частин та компонентів у єдину художньо-естетичну цілісність, що виражає зміст та ідею.

Монотипія (гр. *monos* – один, *typos* – відбиток) – один із основних видів графічної техніки, пов'язаний з процесом друкування при якому виконується тільки один відбиток.

Монохромність (гр. *mono* – мало, *chromos* – колір) – зображення, виконане одним кольором або його відтінками.

Набризок – графічна техніка, суть якої полягає в розбризуванні крапель фарби на аркуші паперу.

Образ (прасл. *obires* – різати, робити лінію) – форма відображення оточуючої дійсності у свідомості людини.

Плакат (нім. *plakat*, фр. *placard* – оголошення, афіша, *plaquer* – наклеїти, лат. *placatum* – повідомлення, свідоцтво) – різновид рекламної графіки.

Поліптих (гр. *poly* – багато і *ptychos* – складений) – твір, який складається з декількох окремих самостійних робіт, об'єднаних загальним задумом, тематикою, а також єдиним кольоровим рішенням, технічним виконанням і композиційним принципом побудови. Диптихом називають поліптих, що складається з двох складових, триптихом – з трьох.

Поліхромність (гр. *poli* – багато, *chromos* – колір) – багатоколірність, якість, що визначає колорит художнього твору і палітру художника.

Портрет (фр. *portrait*) – мальоване, скульптурне або фотографічне зображення людини чи групи людей.

Прикладна графіка – вид графіки, в якому зображення отримують методом друкування різноманітними засобами.

Проектування (лат. *projectus* – кинутий вперед, виступаючий) – процес створення нового проекту, а також стан та способи його виготовлення.

Пропорція (лат. – співвідношення) – зорова співрозмірність різних форм або частин між собою, в основі якої лежить будь-яка міра: число, лінійний відрізок, модуль та інше. Це засіб гармонізації форми.

Реклама (лат. *reklamare* – кричати) – це необхідність сучасного світу, форма комунікації, що доносить до глядача інформацію з чітко вказаним джерелом.

Рівновага – стан композиції, при якій всі її елементи та частини збалансовані між собою.

Рисунок – графічне зображення на аркуші паперу, виконане засобами лінії, штриха, штриховки, крапки.

Стилізація (фр. *stylisation, style* – стиль) у мистецтві – спрощення, цілеспрямоване наслідування іншого стилю в новому художньому контексті.

Стиль (з лат. *stylus* – паличка для письма) – сукупність характерних рис мистецтва тієї чи іншої епохи.

Сухий пензель (англ. *drybrush*) – графічний засіб у мистецтві, спосіб накладення невеликої кількості фарби напівсухим пензлем на папір методом мазків, від яких залишаються м'які, ледь помітні сліди.

Тампування – вид графічної техніки, яка створюється з використанням трафарету відповідно до попереднього малюнку Тампування виконується методом відбитка на папері за допомогою різних матеріалів із вираженою текстурою.

Техніка (гр. *technike* – майстерність, *techné* – мистецтво) – сукупність навичок, способів та прийомів, за допомогою яких відбувається технологічне виконання художнього твору чи навчальної роботи.

Типографія (гр. *τύπογραφία*) – мистецтво оздоблення друкарського тексту, що включає елементи шрифтового дизайну, оздоблення, верстки.

Трансформація (лат. *transformatio* – перетворення) в мистецтві – це художнє перетворення форми.

Фактура (лат. *factura* – оброблення, побудова) – це зорово-відчутна (дотикова) якість будь-якої поверхні, що характеризує властивість матеріалу.

Фор-ескіз – початковий, короточасний ескізний начерк, що виступає вираженням творчого ідейного задуму.

Форма – (лат. *forma* – вигляд, зовнішність) – загальний вигляд та структурна організація предмета.

Фрактал (лат. *fractus* – подрібнений, дробовий, розбитий) – нерегулярна, самоподібна структура.

Фрактальна монотипія (англ. *fractal monoparty*) – вид фрактальних малюнків, які отримані методом монотипії.

Художній образ (прасл. *холобъ* – досвідчений) – це образ, створений дизайнером у свідомості й зrealізований у формі художнього твору.

Художній твір – складна система синтезу окремих частин композиції в єдине ціле з використанням різних мистецьких засобів та вираженням художнього змісту.

Навчальне видання

Бович-Углер Людмила Юріївна

ПРОЕКТНА ГРАФІКА

Навчальний посібник

Коректор **Козар Людмила Степанівна**

Комп'ютерна верстка та дизайн

Баранович Едуард Романович,

Липка Оксана Остапівна

На обкладинці використана графічна робота
студентки III-го к. **Лутчак Христини**